

NHỮNG NGÀY ĐẦU CỦA NƯỚC VIỆT NAM MỚI

(Trích *Những năm tháng không thể nào quên*)

I – NHỮNG ĐIỀU CẦN LƯU Ý

1. Hồi kí là ghi chép về những gì xảy ra trong quá khứ trên cơ sở hồi tưởng, nhớ lại. Người viết hồi kí thường là những người nổi tiếng : các lãnh tụ, các nhà hoạt động xã hội, các tác giả sáng tạo văn học nghệ thuật,... Họ thường tự kể và thể hiện (hoặc có người khác ghi lại và thể hiện) về cuộc đời mình, về những sự kiện lịch sử tiêu biểu, những biến động xã hội rộng lớn (mà họ là người trực tiếp tham gia hoặc chứng kiến, hoặc được nghe kể lại) trong thời mình đang sống với nhiều ấn tượng sâu sắc. Đặc điểm quan trọng nhất của hồi kí là tính xác thực cao độ trong mọi hoạt động miêu tả, trần thuật, chính vì thế hồi kí có sức tác động mạnh mẽ tới tư tưởng, tình cảm người đọc ; nhiều hồi kí không chỉ có giá trị lớn về văn học mà cả về xã hội, lịch sử.

2. *Những năm tháng không thể nào quên* là cuốn hồi kí của Đại tướng Võ Nguyên Giáp, được nhà văn Hữu Mai thể hiện. Cuốn hồi kí này không nhằm tự thuật về cuộc đời tác giả mà hướng tới tái hiện những sự kiện trọng yếu, những biến cố có tính chất bước ngoặt trong lịch sử Việt Nam hiện đại từ những ngày sục sôi trước Cách mạng tháng Tám đến những ngày gay go, ác liệt của cuộc kháng chiến chống Mĩ cứu nước. Song song với việc tái hiện các sự kiện, biến cố là sự khắc hoạ hình ảnh những con người tiêu biểu của thời đại, từ những người bình thường, vô danh đến những người lãnh đạo đất nước. Tác giả cuốn hồi kí là một vị tướng tài ba lỗi lạc, từng đảm nhiệm nhiều chức vụ quan trọng của Đảng và Nhà nước. Điểm nhìn trần thuật đó giúp cuốn hồi kí tái hiện lịch sử ở những nét lớn, những bức tranh toàn cảnh, tổng thể, đồng thời lại có sự đánh giá, bình luận ở tầm khái quát hết sức sâu sắc. Phần trích học tái hiện một giai đoạn lịch sử đầy khó khăn, thử thách với toàn Đảng, toàn dân ta, đó là *Những ngày đầu của nước Việt Nam mới*.

3. GV cần giúp HS :

– Qua hồi ức của một vị tướng tài ba mà khiêm nhường, cảm nhận được những nỗ lực to lớn của Đảng, Chính phủ, Bác Hồ và nhân dân ta trong những ngày đầu sau Cách mạng tháng Tám để giữ vững nền độc lập, đem lại hạnh phúc cho nhân dân, khẳng định vị thế của nước Việt Nam mới.

– Thấy được tác giả hồi kí đã có những dòng viết vừa khách quan vừa dạt dào cảm xúc, tái hiện chân thật những người thực việc thực, những sự kiện lịch sử quan trọng ở vào một thời điểm trọng đại, một giai đoạn đầy khó khăn và vinh quang của đất nước.

II – HƯỚNG DẪN ĐỌC THÊM

Câu 1

Bố cục phần trích gồm bốn đoạn :

– Đoạn 1 (từ đầu đến *ập vào miền Bắc*) : Từ thế đứng vững mạnh, hiên ngang của dân tộc thời chống Mĩ, tác giả hồi tưởng về “giờ phút hiểm nghèo” của đất nước Việt Nam mới.

– Đoạn 2 (tiếp theo đến *thêm trầm trọng*) : Những khó khăn mọi mặt của đất nước tưởng khó có thể vượt qua.

– Đoạn 3 (tiếp theo đến *ba trăm bảy mươi ki-lô-gam vàng*) : Những biện pháp tích cực của chính quyền mới và quyết tâm vượt qua mọi khó khăn, thử thách của toàn Đảng, toàn dân ta.

– Đoạn 4 (còn lại) : Hình ảnh Bác Hồ như sự tượng trưng cho một chính thể mới, một nhà nước mới, nhà nước của dân, do dân, vì dân.

Câu 2

Để hồi tưởng về những ngày đầu của nước Việt Nam mới, tác giả đã xuất phát từ điểm nhìn hiện tại là bối cảnh đất nước năm 1970, thời điểm cuộc kháng chiến chống đế quốc Mĩ đang diễn ra vô cùng gay go, ác liệt. Đó cũng là khi tương quan thế và lực giữa ta và địch đã khác rất xa những ngày trước đó 25 năm. Năm 1945 là “thời kì làm mưa làm gió của chủ nghĩa đế quốc”, “gần hai chục vạn quân Tưởng từ mấy ngả ập vào miền Bắc” ; còn bây giờ “mỗi hành động kẻ cướp [...] không tránh khỏi bị trừng phạt” ; “mọi cách tô son trát phấn” của đế quốc Mĩ với bọn nguy quyền tay sai ở miền Nam “đều hoài công, vô ích”. Năm 1945, nước Việt Nam chưa có tên trên bản đồ thế giới, cả Đông Dương khi đó mang tên “Ấn-độ-chi-na thuộc Pháp” ; còn bây giờ nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà đã là một nước tự do độc lập, Chính phủ cách mạng lâm thời Cộng hoà miền Nam Việt Nam vừa ra đời “lập tức được sự hân hoan chào đón của cả loài người tiến bộ”. Dân tộc ta đã có thể đứng vững mạnh và hiên ngang, không khuất phục trước kẻ thù tàn bạo.

Câu 3

Nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà mới ra đời đã phải đương đầu với bao khó khăn, nguy nan, như một sinh mệnh mới sinh “nằm giữa bốn bề hùm sói, phải tự

đốc sức mình đấu tranh dũng cảm, mưu trí, phải tìm mọi cách để sống còn”. Mọi hoạt động của Đảng vẫn tiến hành theo phương thức bí mật, các đảng viên đều công tác dưới danh nghĩa những cán bộ Việt Minh để “tránh kích thích kẻ thù của dân tộc và của giai cấp”. Chính quyền cách mạng đã thành lập nhiều ngày nhưng “chưa được nước nào công nhận”. Tình hình kinh tế hết sức khó khăn : ruộng đất vẫn ở trong tay địa chủ, lại thêm bão lụt, hạn hán liên miên ; các nhà máy Nhật trao trả chưa hoạt động ; buôn bán với nước ngoài đình trệ ; hàng hoá rất khan hiếm. Tài chính rất nguy ngập : ta chưa phát hành được tiền mới, trong kho bạc chỉ có một triệu bạc rách lại “đang xuống giá” ; ngân hàng Đông Dương của bọn Pháp cố tình gây rối loạn về tiền tệ ; bọn Tưởng tung tiền Quan kim làm nhiễu loạn thị trường. Đời sống nhân dân xuống thấp : nạn thất nghiệp tăng ; nhiều nơi, đồng bào phải ăn cháo ; nạn đói, dịch tả phát sinh trở lại. Tiếng súng xâm lược của bọn Pháp vang lên rất sớm ở Nam Bộ “làm cho tất cả những khó khăn trên càng thêm trầm trọng”.

Câu 4

Trong sóng cả mới thấy người cầm lái vững tay chèo. Đảng và Chính phủ đã có những quyết sách đúng đắn, sáng suốt, những biện pháp tích cực, kịp thời để đưa đất nước vượt qua chặng đường đầy gian nguy, thử thách. Việc quan trọng trước hết là phải củng cố và giữ vững chính quyền cách mạng : giải tán chính quyền cũ – chính quyền của thực dân phong kiến ; xây dựng bộ máy chính quyền mới – chính quyền của nhân dân, từ chính quyền cơ sở là Hội đồng nhân dân, Ủy ban hành chính đến Trung ương là Quốc dân đại hội ; mở rộng khối đoàn kết toàn dân, thực hiện công nông chuyên chính ; công bố dự án hiến pháp cho toàn dân đóng góp ý kiến. Thi hành những chính sách mới về kinh tế – văn hoá : địa chủ phải giảm tô 25%, xoá nợ cho nông dân ; công nhân làm ngày tám giờ, quyền lợi được ấn định rõ ràng ; toàn dân tăng cường học chữ quốc ngữ, học tập và thi cử đều miễn phí ; bãi bỏ thuế thân và nhiều thứ thuế vô lí khác. Nâng cao năng lực tài chính cho đất nước bằng cách động viên tinh thần yêu nước tự nguyện của nhân dân : lập Quỹ Độc lập, kêu gọi đồng bào hưởng ứng Tuần lễ vàng – chỉ trong một thời gian ngắn đã quyên góp được hai mươi triệu đồng và ba trăm bảy mươi ki-lô-gam vàng. Có thể nói, sự chỉ đạo sâu sát của Đảng và Chính phủ đã làm cho nội lực của nước Việt Nam mới được nâng lên nhanh chóng.

Câu 5

Trong cả phần trích, hình tượng tiêu biểu, gây ấn tượng sâu sắc nhất là Bác Hồ, người đứng đầu bộ máy lãnh đạo Đảng và Chính phủ, người cầm lái vĩ đại đưa con thuyền cách mạng Việt Nam vượt qua sóng to gió lớn. Nét đẹp ngời sáng nhất trong

nhân cách Bác Hồ là sự toàn tâm, toàn ý phục vụ nhân dân, đất nước : “Ở Người, mọi vấn đề, mọi chuyện của Đảng, của nước, của dân đều trở thành những rung động sâu xa trong tình cảm”. Bác thấy rõ để nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà vừa mới ra đời có thể tồn tại và đứng vững trước mọi thử thách, nhiệm vụ lớn nhất của toàn Đảng, toàn dân lúc ấy là phải bảo vệ, củng cố và xây dựng chính quyền cách mạng thật vững mạnh. Muốn thế, trước hết phải xác định rõ “mối quan hệ giữa những người làm việc trong bộ máy chính quyền mới với nhân dân” ; nếu chính quyền cũ là chính quyền áp bức, bóc lột nhân dân thì chính quyền mới là chính quyền phục vụ nhân dân – Bác viết trong bức thư gửi cho Ủy ban nhân dân ở các tỉnh, huyện và làng : “Các cơ quan của Chính phủ từ toàn quốc cho đến các làng là đầu tở của dân”. Bác đề ra ba mục tiêu quan trọng : “Diệt giặc đói, diệt giặc dốt, diệt giặc ngoại xâm”. Để thực hiện ba mục tiêu ấy, chính quyền mới đều phải “dựa vào lực lượng của dân, tinh thần của dân”. Khác với chính quyền cũ “chỉ mang lại lợi ích cho số ít và đem lại khổ nhục cho số đông”, chính quyền mới làm tất cả mọi việc “để mưu hạnh phúc cho dân” – Bác viết : “Nước độc lập mà dân không được hưởng hạnh phúc thì độc lập cũng không có nghĩa lí gì”. Tác giả hồi kí đã khái quát rất sâu sắc : “*Hạnh phúc cho dân*, đó là mục đích của việc giành lấy chính quyền và giữ vững, bảo vệ chính quyền ấy. Đó là lí tưởng của Người. Đó cũng là tấm lòng của Người”. Xây luôn đi đôi với chống. Để xây dựng chính quyền mới vững mạnh, phải kiên quyết chống lại những biểu hiện tiêu cực, làm suy yếu chính quyền của nhân dân. Bác thẳng thắn chỉ ra những khuyết điểm của những người làm việc tại các cơ quan chính quyền như : trái phép, cậy thế, tư túng, kiêu ngạo,... Bác viết bài *Tự phê bình* cho đăng trên các báo, trong đó Bác chỉ rõ tình thế nguy nan của đất nước, vạch ra “cái tệ tham ô những lạm chưa quét sạch” và nói rất thành thật : “Những sự thành công là nhờ đồng bào cố gắng. Những khuyết điểm kể trên là lỗi tại chúng tôi”. Vì những lẽ đó, có thể nói như tác giả hồi kí : “Đồng bào ta đã nhận thấy ở Bác Hồ, hình ảnh tượng trưng cao đẹp nhất của dân, của nước, của cách mạng, của chính quyền mới, chế độ mới”.

Câu 6

Phần trích này có những nét đặc biệt trong nghệ thuật thể hiện hồi kí. Thông thường, tác phẩm hồi kí thường mang đậm dấu ấn cá nhân ; từ điểm nhìn của một con người cụ thể, tác giả kể lại những gì xảy ra với mình hoặc những gì mình được chứng kiến ; những cảm nghĩ, nhận xét, đánh giá cũng mang nặng tính chủ quan. Còn ở đây, tác giả trần thuật mọi sự kiện từ điểm nhìn một người đại diện cho bộ máy lãnh đạo Đảng và Chính phủ, do đó, các sự kiện được kể lại thường mang tính chất toàn cảnh, tổng thể, được phác hoạ ở những nét lớn, những cái gây ấn tượng

sâu sắc với nhiều người, chẳng hạn : “Đảng của giai cấp công nhân mới mười lăm tuổi đã giành được chính quyền [...]. Ngày 4 tháng Chín, Chính phủ lập Quỹ Độc lập [...]. Một cụ già tám mươi tuổi mang tới một gói lụa điều, bên trong là nén vàng gia bảo nặng mười bảy lạng”,... Những cảm nghĩ, nhận xét, đánh giá thường mang tính khách quan, tiêu biểu cho cảm nghĩ chung của những người lãnh đạo Đảng và Chính phủ : “Trong tình hình kinh tế, tài chính khó khăn, Chính phủ làm thế nào có tiền để giải quyết các khoản chi phí cần thiết, nhất là những chi phí to lớn về quốc phòng?”, cũng có khi tiêu biểu cho cảm nghĩ của nhân dân : “Người dân lao động bình thường đã nhận thấy rõ Nhà nước hôm nay đúng là Nhà nước của mình”. Cách trần thuật sự kiện và nêu cảm nghĩ như thế đã làm cho tác phẩm này không phải là sách tự thuật về một cuộc đời mà gần như là cuốn biên niên sử của cả một dân tộc. Thể hồi kí đã có một diện mạo mới, một tầm vóc mới.

III – TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Nguyễn Công Hoan, *Suy nghĩ về “Những năm tháng không thể nào quên”*, *Tạp chí Văn học*, số 6 – 1975.
2. Đoàn Thị Hương, *Hình ảnh Bác Hồ trong “Những năm tháng không thể nào quên”*, *Tạp chí Văn học*, số 3 – 1976.